

Texttyp: Instruerande text

Sex veckors kurs i liten grupp för åk 4–7, där eleverna skriver instruktioner till läsare som gör det som står

Skrivning · åk 4–7 · 60 minuter per pass, två pass i veckan · Två till tio elever

En kurs i sex veckor för två till tio elever i åk 4–7 som hoppar över steg när de skriver en instruktion. De lär sig skriva så att läsaren kan göra något själv utan att fråga. Läsarna i en annan klass gör en flygare av papper efter elevernas texter och spelar sedan deras spel. Kursen hör till Texttyper i grupp.

Hör till	Texttyper i grupp		
Område	Skrivning	Årskurs	åk 4–7
Format	liten grupp, par	Tid	60 minuter per pass, två pass i veckan
Period	12 pass, omkring sex veckor	Grupp	Två till tio elever
Uppdaterad	28 oktober 2026		
Material	lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, en pärm att ställa upp, pappersremsor och gem, veckans texter · allt material under Kursens material		

Så gör eleven: Tänk, Planera, Säg, Skriv

Här är fyra bilder ur filmen om de fyra stegen, så som paren gör dem i vecka 2. En elev planerar en instruktion till Lova i 4B, som aldrig har gjort en helikopter. Lova är inte i rummet: hon syns i bilden eftersom paret tänker på henne. Läraren frågar vid lapparna. I Säg kommer läsaren ur ett annat par och sitter bakom pärmen, och hen gör bara det hen hör. Kamraten i paret ser på och är inte med i bilden. Filmen på metodens sida visar samma sak i rörelse.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren

Hur gör man en?

Lova ska kunna göra en helikopter.

Lova, 4B Eleven Läraren

1 • Tänk: Lova läser. Hon har aldrig gjort en helikopter.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Mitt på kortsidan, halvvägs in Vik vingarna åt var sitt håll	Så håller du saxen

Klipp ett snitt mitt på kortsidan, halvvägs in.

Hur långt?

Lova, 4B Eleven Läraren Läsaren

3 • Säg: eleven säger steget, och läsaren frågar hur långt.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Vik vingarna åt var sitt håll	Kan Lova göra det utan att fråga? Så håller du saxen

Åt sidan. Lova klipper varje dag.

Lova, 4B Eleven Läraren

2 • Planera: Läraren frågar, och saxlappen går åt sidan.

Vem läser? Lova i 4B.
Vad vill vi? Att Lova kan göra en helikopter.
När får vi svar? På Flygdagen.

Det läsaren ska kunna, i ordning	Åt sidan: det vet läsaren
Lova ska kunna göra en helikopter Klipp ett snitt Mitt på kortsidan, halvvägs in Vik vingarna åt var sitt håll	Så håller du saxen

Klipp ett snitt mitt på kortsidan, halvvägs in.

Lova, 4B Eleven Läraren Läsaren

4 • Skriv: eleven skriver det hen sa till läsaren.

Texttyp: Instruerande text är en kurs för elever i åk 4–7 som behöver stöd i att skriva. När de skriver en instruktion hoppar de ofta över steg som de själva gör utan att tänka, och stegen säger vad läsaren ska göra men inte hur. När de läser sin text tycker de att den är klar, för de vet ju hur man gör. I kursen lär de sig skriva så att en läsare kan göra något själv utan att fråga. En instruerande text lär läsaren att göra något, och den lyckas när läsaren kommer hela vägen: hen vet vad det går ut på och vad som behövs, gör ett steg i

taget, vet hur och var och ser att det blev rätt. Kursen har två slags texter. Det första slaget lär läsaren göra en flygare av papper, och det andra lär läsaren ett spel.

På tavlan står tre rader om läsaren: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? På bordet ligger lappar, bladet Planen, kortet Läsarens frågor, papper och en pärm som går att ställa upp. Lapparna är små papperslappar, som du klipper ur arket Lapparna. På den första lappen skriver eleven vad läsaren ska kunna efteråt. Är läsaren Lova i 4B, kan det stå "Lova ska kunna göra en helikopter". På var och en av de andra skriver de ett steg, med verbet först: "Klipp ett snitt". Vid varje lapp prövar de om läsaren kan göra steget utan att fråga, och svaret tar de ur det de vet om läsaren, som det hen sa på mötet i pass 2. Det läsaren redan vet, som hur man klipper eller hur en tärning ser ut, lägger de i rutan Åt sidan på bladet Planen. Ett steg som läsaren ska göra ligger kvar, också när hen kan det. Minst en lapp hamnar åt sidan, och den som lägger den säger varför. De andra lapparna lägger de på Planen i den ordning läsaren gör stegen.

Eleven lär sig genom att höra dig tänka högt och sedan göra likadant. Du frågar som läsaren, säger dina val högt och lämnar över till eleven. Det eleven ska ta över är att välja för läsarens skull och säga valet högt: "Halvvägs in måste med. Lova vet inte hur långt snittet ska vara." Eleven gör varje text med samma fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv. Innan eleven planerar, lär hen sig göra saken själv. I Säg ställer två par upp en pärm mellan sig, som en skärm. Skribenten säger stegen över pärmen, och läsaren ur det andra paret gör bara det hen hör. Skribentens kamrat ser på och säger var läsaren stannade. Där säger skribenten steget på ett nytt sätt, och läsaren gör om. Det som fungerade blir en ny lapp. Med pärmen emellan har skribenten bara orden, för hen kan inte peka eller visa hur man gör. Mitt i skrivandet och när texten är klar gör en läsare det som står, ibland du, medan skribenten ser på. Det är så eleven ser var texten tar slut, för det syns inte när man läser sin egen text. Efter texten skriver eleven vad hen tar med sig till nästa text.

Läsarna går i en annan klass, helst en klass ett år yngre där ingen i gruppen går, och eleven har samma läsare hela kursen. Eleven är den som kan något som läsaren inte kan. I pass 2 kommer en läsare till varje elev, viker sitt bästa pappersplan och berättar vilka spel hen kan, så att eleven vet vad läsaren redan kan. Sedan skriver eleven hur man gör en helikopter av papper. Gruppens text i vecka 3 går i en låda till hela läsarnas klass, och klassen gör ringflygare efter den och skickar tillbaka dem i lådan. På Flygdagen i pass 6 gör läsaren helikoptern efter elevens text. Där läsaren stannar skriver eleven in det som fattades, och läsaren gör en ny helikopter. I vecka 4 spelar en vuxen eller en kompis på skolan parets spel efter elevens text. På Spelstunden i pass 12 kommer läsarna tillbaka och spelar elevernas egna spel, och sist går spelen till läsarnas klass i en låda.

De sex veckorna går från att du visar till att eleven skriver själv. I vecka 1 skriver eleven en kort text utan stöd, som ni lägger bredvid en ny i vecka 6. I vecka 2 visar du hur du planerar och skriver en instruktion, och paren gör efter dig. I vecka 3 skriver gruppen en text tillsammans, i vecka 4 planerar paren ett spel, och i vecka 5 planerar och skriver var och en sin egen text. I vecka 6 läser gruppen två uppgifter som liknar provens, så att eleven känner igen när en uppgift ber om en instruktion. I vecka 1, 3 och 4 jämför ni två texter om samma sak, och någon gör saken efter båda texterna. Det som gäller alla kurser i serien står i Texttyper i grupp: vilka eleverna är, hur du tänker högt, vad du gör när en elev fastnar och vad kurserna bygger på.

Så fungerar insatsen

Två till tio elever har tolv pass om 60 minuter, två i veckan under omkring sex veckor. Eleven gör varje text med fyra steg, Tänk, Planera, Säg och Skriv: hen säger vem som läser, skriver det läsaren ska göra på lappar, säger det för en läsare som gör det bakom en pärm och skriver. Du tar bort stödet vecka för vecka: du visar, gruppen skriver tillsammans, paren planerar och var och en skriver sin egen text. Läsarna går i en annan klass och kommer tre gånger, och en läsare på skolan spelar parets spel. De korta texterna i pass 1 och 11, det läsarna gör och det du hör visar om kursen hjälper.

Så sätter du ihop gruppen

Kursen är för elever i åk 4–7 som hoppar över steg när de skriver en instruktion, och som skriver vad läsaren ska göra men inte hur. Eleven behöver kunna ge och ta emot en enkel muntlig instruktion och få ned läsbara meningar för hand, på dator eller genom att diktera. Den som redan skriver vad som behövs och var och hur man gör får inte ut mycket av kursen. Gruppen har två till tio elever. Du sätter ihop paren efter vem som stöttar vem. Med udda antal blir ett av paren tre, och med två elever är du läsare åt dem.

Tre saker att hålla fast vid

Nämn läsaren före första ordet, i varje text. Läsaren avgör vad som ska med. Lägg något åt sidan eller lägg till något för läsarens skull, och säg varför, så att valet hörs och syns på papperet. Kör fast högt, och säg vad du gör då. Eleven behöver höra att också du fastnar och hur du tar dig vidare. De tre sakerna ska först höras från dig och sedan från eleven, och det är dem du lyssnar efter.

Läsaren frågar, och eleven svarar

När eleven planerar och säger stegen svarar hen på det en läsare undrar. Frågorna står på kortet Läsarens frågor.

Läsaren frågar	Eleven	Du säger
Vad går det ut på?	Säger först vad läsaren ska kunna göra, eller vad spelet går ut på	<i>"Vad har läsaren när hen är klar?"</i>
Vad behöver jag?	Säger vad som ska ligga framme innan första steget	<i>"Vad ska ligga framför läsaren innan hen börjar?"</i>
Hur gör jag?	Tar stegen ett i taget, i den ordning läsaren gör dem, och säger hur och var	<i>"Var ska kanten ligga? När gör läsaren det?"</i>
Hur vet jag att det blev rätt?	Säger hur det ska se ut efter ett svårt steg, eller hur spelet slutar	<i>"Hur ser läsaren att hen inte har gjort fel?"</i>

I början av varje text övar ni på att svara på fråga 1 och 2. Ord för var övar ni i pass 6, och ord för när i pass 7. I åk 6–7 skriver paret i början av Skriv i pass 6 för hand en rad till på kortet Ord för var och när, "mått i centimeter, lodrät, vågrät", och använder orden när var och en skriver in hur och var vid prickarna. Från pass 8 får läsaren också fråga "Vad gäller om något händer?", och eleven säger vad som gäller när något händer, i det steg där läsaren behöver det.

De sex veckorna

Varje vecka har två pass. Läsarna går i en annan klass och kommer i pass 2, 6 och 12. I vecka 4 spelar en vuxen eller en kompis på skolan parets spel.

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Vecka 1 Läsaren	Pass 1: en kort text, Två texter om samma hus och Båten. Pass 2: läsarna kommer, och alla gör helikoptern.	En kort text	Dig

Vecka	Det som händer	Eleven skriver	Texten går till
Vecka 2 Du visar	Pass 3: du säger över pärmen hur man viker Pilen, och en elev viker. Paren planerar. Pass 4: du lägger elevens pappersplan bredvid ditt, och var och en skriver klart.	Hur man gör helikoptern	Läsaren
Vecka 3 Gruppens text	Pass 5: dina två versioner av elevernas början, och gruppen skriver hur man gör ringflygaren. Pass 6: ord för var, och Flygdagen.	En fortsättning på gruppens text, och mer i sin egen	Läsarnas klass, och läsaren på Flygdagen
Vecka 4 Parens text	Pass 7: du läser Grisen, och paren planerar ett spel. Pass 8: det som gäller om något händer.	En instruktion till ett spel	En vuxen eller kompis på skolan
Vecka 5 Egen text	Pass 9: dina två versioner, och eleven planerar sitt spel. Pass 10: en kamrat gör de första stegen efter texten, och eleven skriver klart.	En egen instruktion	Läsarna
Vecka 6 Svaren	Pass 11: en ny kort text, och Två uppgifter, som liknar provens. Pass 12: läsarna kommer till Spelstunden.	En kort text, och mer i sin egen	Dig, och läsarna

Du frågar läsarnas lärare före pass 2, helst en vecka före kursen (se Var hittar du texterna och läsarna?). Kan läsarnas klass inte komma i pass 2, träffar eleven sin läsare på en rast före pass 3, med bladet Läsaren. I pass 2 gör ni då helikoptern från minut 5 till 30, och delarna efter den börjar fem minuter tidigare. De sista fem minuterna läser paret frågorna på bladet Läsaren. Hur du tar bort stödet står i Texttyper i grupp.

Ett pass i sex delar

Fem av passen, pass 4 och pass 6 till 9, har samma sex delar. I delarna Tänk och planera, Säg och Skriv gör eleverna de fyra stegen. En text tar oftast två pass. Tabellens minuter gäller pass 7, där paren planerar ett

spel, säger stegen och börjar skriva. De andra fyra har samma delar med andra minuter, och alla passens minuter står på veckans sida.

Minuterna är hållpunkter: det tar tid att komma i gång, och Skriv är lång för att passet ska ha luft.

Läs som läsaren 0–5 min	Visa och pröva 5–15 min	Tänk och planera 15–27 min	Säg 27–33 min	Skriv 33–57 min	Läs upp 57–60 min
Gemensamt · Hela gruppen, med dig vid tavlan	Läraren visar · Du tänker högt, och gruppen gör likadant	I par · Två och två, och två par ihop med en pärm emellan			Gemensamt igen · Två elever berättar om ett val

Del	Rutinen i 6 delar		Så leder du det
Före passet	Skriv tavlans tre rader och dagens mening, om passet har en. Lägg fram lappar, pennor, Planen, kortet Läsarens frågor, pärmarna och mapparna, och från pass 7 det spelen behöver. Välj två eller tre elever att lyssna särskilt på.		
Läs som läsaren 0–5 min	1. En elev läser dagens mening, och en annan gör det den säger. Alla skriver en bättre mening, och ni lägger dem bredvid varandra.		Fråga "Vad hände? Vad undrar du?" och sedan "Vilken mening hjälper läsaren mest?"
Visa och pröva 5–15 min	2. Du visar det som står på veckans sida. Gruppen säger vad de hörde och prövar samma sak en gång tillsammans.		Skriv på tavlan vad ni övar på, och visa bara det. Fråga "Vad hörde ni mig säga?" Lägg undan texterna före Skriv.
Tänk och planera 15–27 min	3. Paret säger vem som läser. Den ena gör saken långsamt, och den andra skriver ett steg på varje lapp. Det läsaren redan vet lägger de åt sidan, men varje steg ligger kvar.		Lyssna först: säger paret vem som läser? Fråga vid varje lapp "Kan läsaren göra det här utan att fråga dig?" och sist "Vad gör läsaren först?"
Säg 27–33 min	4. Två par sätter sig med en pärm emellan. Skribenten säger stegen, och läsarna i det andra paret gör bara det de hör. Skribentens kamrat ser på.		Säg till läsaren "Gör bara det du hör." Där läsaren stannar första gången, säger skribenten steget med nya ord, och det blir en ny lapp. Sedan byter paren.
Skriv 33–57 min	5. Var och en skriver efter planen, på varannan rad. Den som är klar läser texten högt för en kamrat som också är klar, och kamraten gör det som står.		Säg "Skriv det du sa." Läs ett steg över axeln och fråga "Hur gör jag?" Rätta inte nu. Ge den som inte kommer i gång starthjälp.
Läs upp 57–60 min	6. Två elever läser ett steg ur sin text och berättar om ett val.		Fråga efter ett val: "Vilken lapp lade du åt sidan? Varför?" När en text är klar skriver eleven vad hen tar med sig.
Efter passet	Fäst lapparna på bladet Planen. Fyll i fältet Till nästa pass på bladet Det jag hör.		

Tavlans tre rader är frågorna om läsaren: Vem läser? Vad vill vi? När får vi svar? Vid den första skriver du vem som läser. Vid den andra skriver du vad läsaren ska kunna efteråt, som också står på den första lappen. Vid den tredje skriver du när läsaren svarar: på Flygdagen, när lådan kommer tillbaka, när läsaren av parets spel har spelat eller på Spelstunden. Dagens mening tar du aldrig ur en elevs egen text, men ur gruppens text går det bra, för den är allas. Säg följer strukturen Kommunicera ur det kooperativa lärandet, som står på sidan Strukturen, vecka 2: Kommunicera. Läsaren har saken bakom pärmerna och gör bara det hen hör, som en robot, också när hen kan saken. Säg slutar när läsaren har gjort om det första steget där hen stannade. Resten prövar en läsare som gör efter texten, på Flygdagen, med parets spel och på Spelstunden,

och då svarar skribenten bara "Det står inte". Är ett ord nytt för läsaren, förklarar skribenten ordet i det steg där det står första gången.

Arbetsform: gemensamt, läraren visar, i par, gemensamt igen

I delen Säg sätter sig två par ihop, med en pärm emellan. I det ena paret säger en elev stegen och kamraten ser på, och båda i det andra paret är läsare. Sedan byter paren, så att det andra paret säger sina steg. Blir ett par över, är du läsare åt det paret, och åt ett annat par nästa gång. Så blir det i varje pass när gruppen har två, tre, sex, sju eller tio elever. Då skriver du på bladet Det jag hör vad det paret säger. Är en i paret borta, blir kamraten den tredje i ett annat par. I pass 9 har var och en sin egen plan, och då är kamraten läsaren, som aldrig har spelat elevens spel. I ett par med tre elever säger en elev stegen i pass 3 och 7, och de två andra i pass 4 och 8. I pass 4 och 8 tar trion och det andra paret då tre minuter från Skriv. Paren är desamma hela kursen, och paret får planera på sitt starkaste språk.

Efter kursen: Uppgift 1

Del	Så gör du
Förberedelse <i>Före passet</i>	Ta fram elevens mapp, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens sida av Uppgifter, vecka 6.
Målet och uppgiften <i>0–5 min</i>	Eleven läser sitt mål från pass 12 och Uppgift 1 på elevens sida av Uppgifter, vecka 6.
Tänk och planera <i>5–18 min</i>	Eleven säger vem som läser, och planerar med lappar eller en lista.
Säg <i>18–24 min</i>	Kamraten är läsaren bakom pärmen och gör det eleven säger. Gäller texten en lek, säger kamraten steg för steg vad hen skulle göra.
Skriv <i>24–48 min</i>	Eleven skriver, och den som inte hinner dikterar slutet för dig.
Läsaren gör <i>48–56 min</i>	Kamraten gör det som står, ett steg i taget, och eleven sätter en prick där kamraten stannar. Gäller texten en lek, säger kamraten steg för steg vad hen skulle göra.
Diagrammet <i>56–60 min</i>	Eleven räknar sin text och fyller i stapeln Efter kursen i diagrammet Mina texter.

Exempel: så går pass 7 till

Gruppen:

Fyra elever i åk 5 går kursen. Det är vecka 4 och pass 7. Paren är Selma och Hassan, och Theo och Amira. I pass 6 kom läsarna i 4B och gjorde helikoptrarna efter elevernas texter, och de lämnade över lådan med klassens ringflygare. I dag börjar eleverna på en instruktion till ett spel. Läraren lyssnar särskilt på Hassan och Amira.

Läs som läsaren. Gruppen öppnar lådan från 4B. På de flesta papperen står samma steg ur gruppens text: "Tejpa fast ringarna på sugröret." Theo gör det som steget säger, tejpar ringarna på var sin sida av sugröret och kastar. Ringflygaren vinglar och faller. Amira säger: "Det står inte var." Alla skriver ett nytt steg, och gruppen lägger dem bredvid varandra. Gruppen pekar på Selmas: "Tejpa fast ringarna i var sin ände av sugröret, på samma sida." Theo gör om, och nu sitter ringarna rätt. Var och en gör sitt steg bättre.

Visa och pröva. Läraren läser början av Grisen och frågar: "Vad går spelet ut på?" Hen visar de tre kraven på blädderblocket och nämner textens läsare: "Morfar har aldrig spelat Grisen." Hen läser vidare, med steg 4

utan *"När du säger stopp"*, och Theo frågar: *"När ska jag skriva summan?"* Gruppen ringar in orden för när. Läraren håller upp tre lappar, *"Slå tärningen"*, *"En tärning har prickar från ett till sex"* och *"Om du slår en etta får du inga poäng"*. Den andra lägger hen åt sidan: *"Morfar vet hur en tärning ser ut. Att han ska slå behöver han ändå veta."* Sedan frågar hen: *"Om texten gick till Malte i stället, vilka lappar låg kvar?"* Hassan säger: *"Alla tre. Malte har kanske aldrig spelat med en tärning."*

Tänk och planera. Först läser var och en läsarens ord från Flygdagen och fyller i stapeln Helikoptern. Läsaren hade stannat vid snittet i Hassans text. Hassan säger: *"Jag glömmer att säga hur långt."* Det blir hans nya mål. Selma och Hassan väljer spelet Krig, och Theo och Amira väljer Finns i sjön. Selmas läsare är Jonna på fritids, och Hassans är Ali i 6A. Var och en skriver sin läsare på den första lappen: *"Jonna ska kunna spela Krig"* och *"Ali ska kunna spela Krig"*. Sedan spelar paren en tur, och för varje drag de säger skriver de en lapp. Selma märker lappen *"Så blandar du korten"* med sitt S: *"Jonna spelar kort på fritids."* Hassan låter den ligga: *"Ali har aldrig spelat kort."*

Säg. Paren ställer upp en pärm mellan sig. Hassan säger stegen över pärmerna, Theo och Amira har var sin kortlek och gör det de hör, och Selma ser på. Theo delar ut korten och vänder upp sina. Selma säger: *"Han stannade vid korten. Du sa inte hur de skulle ligga."* Hassan säger steget igen: *"Lägg korten i en hög, med baksidan upp."* Theo gör om, och nu ligger korten rätt. Hassan skriver steget på en ny lapp, och Selma säger att *"med baksidan upp"* hjälpte. Sedan byter paren, och Amira säger stegen i Finns i sjön.

Skriv. Var och en skriver början. Läraren läser Selmas första steg över axeln, *"Dela korten"*, och frågar: *"Hur gör jag?"* Selma svarar *"Ett kort i taget, tills korten är slut"*, och skriver det. Amira sitter stilla och säger: *"Jag vet inte vad mer. Jag tittar på kortet. Vad behöver jag?"* Hon skriver: *"Ni behöver en kortlek."* Hassan dikterar på datorn och säger till Selma: *"Jag börjar med vad det går ut på, för det vet inte Ali."*

Läs upp. Paren säger vad de tar reda på till nästa pass. Theo säger: *"Vad som gäller om högen tar slut."*

På bladet Det jag hör står efter passet: Läsaren nämns: Hassan, *"Ali har aldrig spelat kort"*, utan att jag frågade. Lagt åt sidan eller lagt till: Selma, *"Jonna spelar kort på fritids."* Kör fast: Amira, *"Jag tittar på kortet."* Frågan under Skriv: till Selma, *"Hur gör jag?"* Till nästa pass: Selma och Theo säger stegen i Säg.

Det du ser, och det du gör

Här står det som brukar hända i just den här kursen. Stödtrappan för när en elev fastnar, och det du gör och undviker som lärare, står i Texttyper i grupp. Där står också det du gör under Skriv, i tabellerna Skrivstödet och Eleven som har svårt att få ned texten. [Skrivstrategier](#) är ett A4 på kursens sida att ha i handen under skrivtiden.

Skrivstrategier: niclasfohlin.se/skrivstrategier

Det du ser	Det du gör
Eleven hoppar över steg som hen gör utan att tänka	Säg <i>"Gör det en gång till, långsamt, och säg vad du gör."</i> Gör eleven något som inte står på någon lapp, skriver hen en ny lapp.
Steget säger vad men inte hur: <i>"Vik ned hörnen."</i>	Fråga som läsaren: <i>"Vilka hörn? Var ska kanten ligga?"</i> Peka på kortet Ord för var och när.
En lapp rymmer flera saker att göra	Fråga <i>"Vad gör läsaren först i det här steget?"</i> Eleven skriver två lappar i stället för en. Gör läsaren samma sak två gånger, som att vika ned båda hörnen, får det stå på en lapp.
Texten börjar med första steget	Fråga <i>"Vad går det ut på? Vad ska ligga framme innan läsaren börjar?"</i>
Regeln kommer efter steget där den behövs	Fråga <i>"När behöver läsaren veta det?"</i> Eleven flyttar lappen dit.

Det du ser	Det du gör
Läsaren vet inte vad ett ord i steget betyder, som foten eller turen	Be skribenten förklara ordet i det steg där det står första gången: <i>"Vik upp foten, den nedre änden."</i>
Steget säger <i>"så här"</i> eller <i>"där"</i>	Fråga <i>"Vad menar du med så här, och var är där? Läsaren ser dig inte."</i>
Eleven skriver varför spelet är roligt	Låt en mening om varför spelet är roligt stå i början, där texten säger vad det går ut på. Den meningen räknas inte i stapeln.
Eleven kan inte saken själv	Hen gör den med kamraten eller dig tills det går utan att titta, innan hen planerar.
Skribenten pekar, visar eller säger mer än det som står	Säg <i>"Läsaren gör bara det som står."</i> Det skribenten ville säga skriver hen på en lapp.
Eleven har svårt att vika	Eleven viker tillsammans med kamraten, på tjockare papper, och säger stegen medan kamraten viker.
Eleven är klar före de andra	Hen skriver hur och var vid ett steg till, och från pass 8 en mening som börjar med Om. Sedan läser hen texten högt för en kamrat som också är klar, och kamraten gör det som står.
Eleven har varit borta	Kamraten visar planen och säger vad de valde och varför. Missade eleven pass 1, skriver hen den korta texten i tio minuter när hen kommer. Missade hen pass 2, frågar hen sin läsare på en rast, med bladet Läsaren.

Var hittar du texterna och läsarna?

Texterna står under Kursens material, direkt efter sidan för den vecka de hör till. Mentortexterna är två texter ni har som förebild: Båten i vecka 1, som är skriven till Siri, sju år, och Grisen i vecka 4, som är skriven till en morfar. Du kan byta texterna mot egna. Då behöver du två korta texter om samma sak, som skiljer sig åt på en punkt, och en instruktion där du kan säga vem den är skriven till.

Läsarna går i en klass där ingen i gruppen går, helst en klass ett år yngre. Har skolan ingen yngre klass, tar ni en parallellklass. Be läsarnas lärare om fyra saker före pass 2, helst en vecka före kursen, och ge hen bladet Till läraren i läsarnas klass. I pass 2 kommer en läsare till varje elev och viker sitt bästa pappersplan. Mellan pass 5 och pass 6 gör klassen ringflygare efter gruppens text. I pass 6 kommer samma läsare på Flygdagen, och i pass 12 på Spelstunden.

Läsaren av parets spel är en vuxen eller en kompis på skolan som inte kan spelet, och hen spelar efter elevens text mellan pass 8 och pass 9 (Spelet, vecka 4). Parets spel spelas med en kortlek, en tärning eller papper och penna. I åk 6–7 kan paret också välja ett spel med poäng och fler regler. Det egna spelet väljer eleven själv, ur listan Det vi kan lära ut eller hemifrån, och läsarna spelar det på Spelstunden (Spelstunden, vecka 6).

Spelet som eleven lär ut har tre krav. Skriv dem på blädderblocket till pass 7.

Något du kan och läsaren inte kan	Vid ett bord, på tio minuter	Inget som kan skada
Du kan det utan att titta i reglerna, och läsaren har inte spelat det förut	Det ryms i ett kuvert eller är en kortlek. Tar det längre, säger texten hur det slutar efter tio minuter	Inga vassa saker, ingen eld, inga pengar och inget spel på en skärm

Åk 4–5 och åk 6–7

Kursen är densamma i alla årskurser. Eleverna i åk 6–7 använder fler ord för var, kan välja spel med fler regler och sätter underrubriker redan från vecka 4. Går eleverna i olika årskurser, väljer du den som de flesta går i.

Vad	Åk 4–5	Åk 6–7
Läsarnas klass	En klass ett år yngre. Finns ingen, tar ni en parallellklass där ingen i gruppen går	En klass ett år yngre. På en skola med bara åk 7–9 tar ni en parallellklass där ingen i gruppen går
Orden för var och när	Orden på kortet Ord för var och när	Också mått i centimeter, och orden lodrät och vågrät
Spelen	Spel med en kortlek, en tärning eller papper och penna	Också spel med poäng och fler regler
Rubrikerna	Rubriken från vecka 2, som <i>”Så gör du en helikopter”</i> , och underrubriker i pass 11	Rubriken från vecka 2, och underrubriker från vecka 4

I åk 6–7 sätter eleven underrubriker från vecka 4, som *”Det här behöver du”* och *”Så spelar ni”*, så att läsaren hittar i texten på Spelstunden.

Materialet du behöver

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Lappar	Ett ark per par räcker till ungefär tre pass	Varje pass från pass 3. Hur du gör lapparna, och vad eleverna skriver på dem, står under Till läraren: lapparna
Bladet Planen	Ett per par i vecka 2 och 4, ett per elev i vecka 5	I delen Tänk och planera. Eleverna lägger stegen i ordning i den vänstra rutan, och det läsaren redan vet i den högra, Åt sidan
Kortet Läsarens frågor	Ett per par, och ett per elev från pass 8. Den som ser på och den som skriver får kortet Ord för var och när	I delen Säg, och när någon läser en text med läsarens ögon
Pärmar, och sidan Strukturen, vecka 2: Kommuniera	En pärm och en sida per två par, och en pärm per par i pass 9 och 10	I delen Säg, från pass 3, och när någon gör saken efter en text som en annan läser upp
Papper, remsor, gem, sugrör och tejp	Remsor och gem till åtta helikoptrar per elev, och ett sugrör per elev i gruppen och i läsarnas klass	Pass 1 till 6. Måtten står under Till läraren: flygarna
Bladet Läsaren	Ett per elev	Pass 2, med läsaren. Sedan ligger det framme när paren planerar, till och med pass 9
Diagrammet Mina texter och bladet Mitt mål	Ett av varje per elev, i mappen	Eleven läser målet i Tänk och planera, och skriver vad hen tar med sig när en text är klar. Hen fyller i staplarna i pass 7, 9, 11 och 12

Material	Hur många	När och hur ni använder det
Veckans texter	Ett blad per par	Texterna står efter veckans sida i vecka 1, 3, 4 och 6. Till vecka 1 skriver du ut Båten och elevens sida av Två texter, vecka 1. Till vecka 3 skriver du ut elevens sida av Två texter, vecka 3. Till vecka 4 skriver du ut Grisen och elevens sida av Två texter, vecka 4. Till vecka 6 skriver du ut elevens sida av Uppgifter, vecka 6
Bladet Rita efter min text	Ett per elev, två gånger, och ett halvt A4 att rita figuren på	Pass 1 och pass 11. Uppgiften, och hur du svarar, står under Till läraren: de korta texterna
Kortlekar, tärningar och spelen	En kortlek per par och några tärningar. Det egna spelet tar eleven med	Pass 7 till 12
Inbjudan	Ett kort per elev	Pass 10. Den står under Inbjudan, vecka 5: Spelstunden
En låda till läsarnas klass, och kuvert	En låda, och ett kuvert per elev	Mellan pass 5 och 6 går lådan till läsarnas klass med gruppens text, sugrör, tejp och små papper. Efter pass 12 går spelen dit i kuvert. Se Flygdagen, vecka 3, och Spelstunden, vecka 6
Bladet Det jag hör	Ett per vecka	I handen medan paren planerar, säger stegen och skriver
Bladet Till läraren i läsarnas klass	Ett	Före kursen
En mapp per elev, skrivpapper, saxar och färgpennor	En mapp per elev	Varje pass
Ett blädderblock och häftmassa, eller en dator med projektor	Till gruppen	Din text (pass 3 och 4), gruppens text (pass 5), listan Det vi kan lära ut (pass 1 och 9), dina två versioner (pass 5 och 9) och kraven på spelet (pass 7)
En dator eller platta med elevens skrivstöd	En per elev som skriver bäst så	I delen Skriv. Bestäm före kursen, med klassläraren, hur varje elev skriver

Allt du skriver ut står under Kursens material och i planeringsmallarna.

Det eleverna blir bättre på, vecka för vecka

Gruppen går vidare varje vecka, eftersom läsarna väntar på texterna.

Pass	Fokus	Lärarens roll	Eleverna blir bättre på
1–2	Läsaren: en kort text till dig, och mötet med läsarna	Du ritar efter den korta texten, exakt som det står, och svarar.	Att göra bara det som står i en instruktion och säga var den inte räcker.
3–4	Du visar: din instruktion till Pilen	Du tänker högt och säger stegen över pärmen. Paren gör efter dig.	Att säga vad det går ut på och vad som behövs, innan första steget.
5–6	Gruppens text till läsarnas klass, och Flygdagen	Du håller pennan, och eleverna väljer.	Att säga hur och var i varje steg, med ord för var.
7–8	Parens text: ett spel	Du lyssnar innan du frågar vem som läser.	Att säga när, med ord för när, och vad som gäller om något händer.
9–10	Egen text: elevens eget spel	Eleven gör stegen själv, och du är läsare åt den som behöver det.	Att säga vem som ska läsa och vad läsaren ska kunna efteråt, innan de skriver.
11–12	Svaren: en ny kort text, och Spelstunden	Du lägger den nya korta texten bredvid den första.	Att känna igen en uppgift som ber om en instruktion.

Följ upp effekten

Du ser om kursen hjälper i det du hör och i det läsarna gör. Prickarna i kanten visar var läsaren stannade, och eleven följer sina texter i diagrammet. Stannade elevens läsare på Flygdagen vid ett steg som säger vad men inte hur eller var, säger eleven stegen i Säg i pass 7, och du är läsaren bakom pärmen. Efter Uppgift 1 beslutar du hur eleven går vidare. Kommer läsaren hela vägen med texten i Uppgift 1, avslutar du insatsen. Annars, om stapeln Efter kursen har högst en ruta fler än stapeln Första korta, tar du upp det med elevhälsan. Annars går eleven en period till på tre veckor, vecka 4 till 6 med nästa grupp, och skriver en instruktion till ett nytt spel.

Det jag hör	I varje pass skriver du på bladet Det jag hör vad två eller tre elever säger.
Diagrammet Mina texter	I pass 7, 9, 11 och 12 fyller eleven i diagrammet Mina texter och ser om målet syns i texten.
Den första korta texten	I pass 11 jämför ni de korta texterna och teckningarna och ser vad eleven gör nu. Eleven räknar då den första korta texten utan tillägget från pass 2.
Uppgift 1	Samla gruppen till ett pass efter fyra till sex veckor. Före passet tar du fram elevens mapp, ditt svar på den korta texten från pass 11 och elevens sida av Uppgifter, vecka 6. I passet skriver eleven Uppgift 1. Läs texterna efter passet, rätta staplarna om de inte stämmer och skriv tre svarsrader. Fråga klassläraren om eleven säger vem som läser.

Mål: det eleven gör efter kursen

Det övergripande målet är att eleven ska kunna skriva en instruktion så att läsaren kan göra det själv.

Efter kursen gör eleven oftare det här:

☐ Säger vem som ska läsa och vad läsaren ska kunna efteråt, innan hen skriver	☐ Säger vad det går ut på och vad som behövs, och tar sedan stegen ett i taget, i den ordning läsaren gör dem
☐ Säger hur, var och när, med ord som längs, mot och tills, och vad som gäller om något händer	☐ Prövar texten på en läsare och skriver in det som fattades där läsaren stannade
☐ Känner igen en uppgift som ber om en instruktion	

Checklista inför kursen

☐ Boka läsarnas klass, helst en vecka före kursen.
☐ Välj eleverna, bestäm deras skrivstöd och sätt ihop paren.
☐ Skriv ut Huset, Båten, Det jag hör och Rita efter min text (bladet med Till och Från) till pass 1.
☐ Gör flygarna själv, och öva högt på din visning med manuset Visningen, vecka 2.
☐ Klipp remsor, och ta fram pärmar, gem, sugrör och tejp.
☐ Läs Texttyper i grupp, och be en kollega vara reservläsare.

Kort om grunden

Kursen bygger på en skrivstrategi i steg, som börjar med läsaren. Läraren visar strategin och tänker högt, och tar sedan bort stödet lite i taget (Harris och Graham, 2017; [Fohlin och Wilson, 2027](#)). Yngre elever som granskade instruktioner där viktiga steg saknades trodde ofta att de kunde följa dem (Markman, 1977, genom Flavell, 1979). I en nederländsk studie övade eleverna på ett enkelt fysikförsök tills de kunde göra det utan hjälp, och skrev sedan en manual till klasskamraterna. Kamrater gjorde försöket efter manualen och tänkte högt, och skribenterna såg dem på film innan de skrev om. De som såg sin egen läsare skrev om bättre än de som såg någon annans, och bäst blev det när läsarna också hade skrivit vad de saknade. En liknande studie med elever i samma ålder som i åk 6 fann också att eleverna skrev om bättre när de hade sett läsare göra efter texten (Rijlaarsdam m.fl., 2008). Därför prövar eleverna sina texter på läsare som gör det som står. I en annan nederländsk studie hade elever i 11–13-årsåldern tolv pass om 60 minuter på sex veckor, i grupper om åtta till tio. De som lärde sig ord för tid och plats och använde dem när de gav varandra respons skrev bättre instruktioner och berättelser än de som fick lära sig att skriva tydligt och för läsaren, utan orden. De som inte fick orden skrev ungefär lika bra som elever med vanlig undervisning (Hoogeveen och van Gelderen, 2015). Eleverna i studierna var inte utvalda för att de behövde stöd i att skriva, och beläggat är måttligt. Pärmen kommer från strukturen Kommunika i det kooperativa lärandet.

Bygger på Harris och Graham (2017), Rijlaarsdam m.fl. (2008), Hoogeveen och van Gelderen (2015), Flavell (1979), strukturen Kommunika (kooperativt.com, 2016) och [Fohlin och Wilson, Skriv! \(utkommer 2027\)](#).

Bilderna i filmerna och figurerna På bordet: Fluent Emoji, © Microsoft Corporation, MIT-licens.

Materialet, planeringsmallarna och lathunden hör inte till den här filen. De står på niclasfohlin.se/stodundervisning/texttyp-instruerande-text och i filen Allt om metoden.